

DR. JOSEF ISAACSSOHN EN ZIJN TIJD

door D. HAUSDORFF

I

IN het midden der vorige eeuw woedde er in de boezem van de Joodse Gemeente te Rotterdam een vinnige cultuurstrijd, die zijn hoogtepunt bereikte, toen er een nieuwe Opperrabbijn benoemd moest worden. In 1845 was op de leeftijd van 38 jaar overleden Opperrabbijn Emanuel Löwenstamm ¹⁾. Het rabbinaat werd tot 1849 waargenomen door zijn ziekelijke oom, Mordechaj Löwenstamm. Na diens overlijden ontbrandde de strijd. Zou de nieuw te benoemen Opperrabbijn er één zijn van de oude stempel of zou hij tot de z.g. „moderneren” behoren?

Reeds eind 1848 werd in een aantal Duitse bladen een advertentie geplaatst. Van de elf kandidaten bleken er slechts drie in aanmerking te komen voor het houden van een proefpredikatie en onder deze was Dr. H. Auerbach uit Darmstadt. Zijn persoon werd het voorwerp van de strijd. Met een schrijven van 18-2-1849 wendden zich zestien gemeenteleden tot de kerkeraad, waarin ze schreven te wenschen „dat de Rabbijn van die mannen worde beroepen, die niet tot de z.g. „vromen” behoren en waarvan het te verwachten is, dat zij, uit blinden ijver voor het oude, zich wel op achteruitgang, maar niet op het tegendeel zullen toeleggen. Daardoor zou anders niet dan ongenoegen en ontevredenheid bij de gemeente kunnen veroorzaakt worden, maar dat de Rabbijn zal zijn een braaf, vroom en godsdienstig man van gematigde gevoelens... Want het zou te beklagen zijn, werd tot den post van Rabbijn iemand beroepen, van wie het te voorzien is, dat hij onbruikbare instellingen boven de godsdienstige belangen der Gemeenteleden stelt en dat hij deze belangen aan doode letters prijs zou geven”.

Hoe zag de Joodse Gemeente, waarin de cultuurstrijd zich afspeelde, er uit? Het aantal zielen bedroeg in 1849 3410 op een totale bevolking van ongeveer 90.000 zielen. Verreweg het grootste deel bestond uit zeer arme mensen, kleine winkeliertjes, uitdragers, tagrijns en dergelijke. Het aantal gegoeden was gering. Onder hen bevond zich D. M. Ezechiels, van 1824 tot 1855 lid van de ge-